

Utbildningsförvaltningen
Datum: 2020-03-05

Tillhandahållandet av blöjor i förskolan

På förekommen anledning vill Utbildningsförvaltningen informera om följande i fråga om tillhandahållandet av blöjor i förskolan.

Bakgrund

Denna promemoria beskriver frågan om ansvar för tillhandahållandet av blöjor inom förskolan som blivit aktuell med anledning av en dom från Kammarrätten i december 2019-06-20, mål nummer 10160-18.

Sammanfattning

Alla kommuner använder sig av maxtaxan idag. Det innebär att de finns ett tak för hur hög avgiften får bli. Om en familj betalar den högsta tillåtna avgiften får förskolan inte ta ut någon ytterligare avgift.

Enligt Skolverket finns det inga uttryckliga regler som säger vad som ingår i maxtaxan, men enligt förarbetena ska måltider alltid ingå i avgiften. Enligt en dom från Kammarrätten i Stockholm i juni 2019 ska blöjor ingå i avgiften. Domen överklagades till Högsta förvaltningsdomstolen som inte beviljade prövningstillstånd. Domstolen bedömer att vårdnadshavare belastas med en kostnad som är en nödvändig förutsättning för att barnen ska kunna delta i förskolans verksamhet. Kostnaden är därför en avgift i strid med maxtaxan. Däremot har Kammarrättens dom bara rättsverkan när det gäller det enskilda fall som prövats och är därmed inte prejudicerande. Att Högsta förvaltningsdomstolen inte lämnat prövningstillstånd innebär inte att kammarrättens dom godkänts av Högsta förvaltningsdomstolen.

Källor: 8 kapitlet 16 och 20 §§ skollagen, förordning (2001:160) om statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan och fritidshemmet, Kammarrättens dom 2019-06-20 mål nummer 10160-18 samt Högsta förvaltningsdomstolens beslut 2019-12-19, mål nr 4309-19.

Andra aspekter

Det är fortfarande skrivningarna i skollagen som gäller, och domen har ännu inte lett till förändringar i dessa. Detta gör att det är lite oklart hur kommunerna ska förhålla sig till detta. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har analyserat domen och anser i dagsläget att det inte finns underlag för att rekommendera att kommunerna ska ändra sina rutiner vad gäller tillhandahållande av blöjor i förskolan.

I det aktuella fallet rådde det en skillnad mellan de kommunala och övriga fristående förskolor eftersom samtliga tillhandahöll blöjor undantagen den aktuella fristående förskolan. Frågan om vad som gäller i en kommun där alla förskolor tillämpar samma rutiner vad gäller tillhandahållandet av blöjor har inte prövats. Målet tar heller inte sikte på om det är lagligt eller inte lagligt att en förskola inte tillhandahåller blöjor utan det aktuella målet gäller kostnadskonsekvenserna i förhållande till maxtaxan. Men det finns naturligtvis skäl att noga följa rättsutvecklingen

Det kan också noteras att den dåvarande länsrätten i Uppsala län i ett mål om laglighetsprövning 2009-10-27 bedömt att beslut att inte tillhandahålla gratis blöjor inte stred mot lag (mål nr 1045-09).

Finns det skäl att ändra nuvarande rutiner?

Som konstaterats är kammarrättens dom inget prejudikat och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) anser att det i dagsläget inte finns underlag för att rekommendera att kommunerna ändrar sin nuvarande praxis när det gäller tillhandahållande av blöjor i förskolan. Detta innebär att Österåkers kommun följer de riktlinjer som tillämpas idag, att vårdnadshavare fortsatt ska tillhandahålla blöjor i förskolan. Om det kommer vägledning från högre rätt eller andra förtydliganden av lagstiftningen, kommer det att följas och frågan kan då komma att omprövas.